

Dagsommerfugle

2. udgave

- i skove i Slagelse Kommune
Registreringer 2012-2014

Forsidefoto: Parti fra Bildsø Skov (foto: Kristian Graubæk) og okkergul pletvinge (foto: Bjarne Ravn).

Rapportens fotos må ikke anvendes uden tilladelse fra Amphi-Consult v/Peer Ravn

Indholdsfortegnelse

Indledning 4

Tidligere fund af dagsommerfugle i skovene omkring Slagelse 5

Resultater af undersøgelsen 7

Fotos af udvalgte arter 9

Oversigtskort 13

Indledning

Mange danske dagsommerfugle har været i tilbagegang gennem de sidst 30-40 år. Selv om der også har været fremgang for nogle arter, så er mange af de mere sjældne og krævende arter forsvundet fra deres tidligere levesteder.

Nogle af de bedste levesteder for dagsommerfuglene er lysåbne partier i skovene. Fugtige skovenge med græsning eller høslæt, med læ og sol og en stort artsrigdom af blomsterplanter har gennem tiden været særligt gode levesteder for mange af de mere sjældne og krævende sommerfuglearter.

Mange af disse levesteder i skovene er i dag forsvundet. For mange skovejere har det ikke været rentabelt at afgræsse eller tage slæt på de ofte ret små skovenge. Mange sådanne arealer er derfor tilgroede med træer, buske eller høje græsser og stauder.

Indtil starten af 1970`erne var skovene øst for Slagelse By kendt for at være nogle af Danmarks bedst undersøgte og mest artsrige dagsommerfugle-lokaliteter. Moser og enge i skovene omkring Nykobbøl, Lorup og Valdemarskilde var kendt for store forekomster af dagsommerfugle, køllesværmere og store skovbiller.

Denne registrering af dagsommerfugle er udført for at forbedre vores viden om udbredelsen af dagsommerfuglene i de skovområder, som ligger i Slagelse Kommune.

I årene 2012, 2013 og 2014 er det store skovområde øst for Slagelse by gennemgået (Nykobbøl-, Falkensten-, Grøfte Vang- og Lorup skov). Desuden er Korsør Lystskov, Bildsø Skov og Stignæs Skov gennemgået. Se områderne på kortbilaget bagerst i rapporten.

Andre relevante skovområder som Eickstedtlund, Overdrevskov, Basnæs Skov, Skælskør Lystskov, Rude Skov, Basnæs Skov, Glænø Skov er endnu ikke undersøgt.

Feltarbejdet er udført af Rana-Consult v/Peer Ravn. Kim Støckel, Lars Andersen, Kristian Graubæk har bidraget til registreringerne.

Denne anden udgave af rapporten er suppleret med enkeltfund af Christian Glahder.

Tidligere fund af dagsommerfugle i skovene omkring Slagelse

I nyere tid er følgende 48 arter af fastboende dagsommerfugle og 4 arter køllesværmere, samt de dagaktive natsommerfugle jomfru-bjørn og skov-bjørn registreret i skovene i Slagelse Kommune (Amphi-Consult/ Peer Ravn). Arter på nedenstående liste som angivet med sort er fundet i løbet af undersøgelsesperioden fra 2012- 2014. Arter angivet med grønt er fundet andre steder i kommunen i samme periode eller antages af andre grunde stadig at forekomme i kommunen. Arter angivet med rødt er sandsynligvis forsvundet fra Slagelse Kommune.

Bredpander

Spættet bredpande

Streg-bredpande

Stor bredpande

Svalehaler

Svalehale

Hvidvinger

Skov-hvidvinge

Stor kålsommerfugl

Lille kålsommerfugl

Grønåret kålsommerfugl

Aurora

Citronsommerfugl

Takvinger

Iris

Hvid admiral

Det hvide c

Admiral

Tidselsommerfugl

Nældens takvinge

Nældesommerfugl

Dagpåfugleløjse

Sørgekåbe

Kirsebær takvinge

Perlemorsommerfugle

Brunlig perlemorsommerfugl

Rødlig perlemorsommerfugl

Eng-perlemorsommerfugl

Skov-perlemorsommerfugl

Storplettet perlemorsommerfugl

Kejserkåbe

Pletvinger

Brun pletvinge

Mørk pletvinge

Okkergul pletvinge

Randøjer

Skovrandøje

Eng-randøje

Græs-randøje

Okkergul randøje

Mose-randøje Hero-randøje

Vejrandøje

Blåfugle

Engblåfugl

Isblåfugl

Almindelig blåfugl

Rødplettet blåfugl

Skovblåfugl

Lille ildfugl

Dukatsommerfugl

Violetrandet ildfugl

Sort ildfugl

Guldhale

Blåhale

Det hvide w

Køllesværmere

Grøn køllesværmer

Pimpinelle køllesværmer

Femplettet køllesværmer

Seksplettet køllesværmer

Natsværmere (dagaktive)

Jomfru-bjørn

Skov-bjørn

Rødlig perlemorsommerfugl var tidligere ganske almindelig i på skovengene i skovene mellem Slagelse og Sorø. Herfra er den nu forsvundet og findes i hele Danmark kun på ganske enkelte lokaliteter: Store Bøgeskov nord for Ringsted og på Lolland. Det sidste fund i Slagelse Kommune var i Lorup Skov i 2010. Trods intensiv eftersøgning er den ikke fundet her siden.

Rødlig perlemorsommerfugl. Foto: Peer Ravn

Violetrandet ildfugls larveplante er rødknæ og almindelig syre. Arten er i stærk tilbagegang i Danmark. Dens levested er blomsterrige moser, enge og overdrev, som ikke gødes eller afgræsses og slås for hårdt. Tidligere forekom den på en række af skovengene i Slagelse-Sorø skovene, men nu skal man til Odsherred, Nordøstsjælland og Hornsherred for at finde de sidste sjællandske bestande.

Violetrandet ildfugl. Foto: Peer Ravn

Resultater af undersøgelsen

De undersøgte områder ses på oversigtskortet bagerst i rapporten, og de fundne arter ses i tabellen på næste side.

Ved registrering af sommerfugle i de nævnte skove blev der fundet 30 arter dagsommerfugle og 4 arter køllesværmere. Særlig det høje antal af køllesværmere (4 ud af 7 danske arter) var overraskende, da køllesværmere generelt vurderes som værende i kraftig tilbagegang i Danmark og således alle er rødlistede. Af rødlistede dagsommerfuglearter blev der fundet okkergul pletvinge (Bildsø Skov), dukatsommerfugl (Lorup og Valdemarskilde), kejserkåbe (overalt i Slagelse-Sorø skovene, Korsør Lystskov, Stignæs Skov) og guldhale (Stignæs Skov).

På trods af intensiv eftersøgning lykkedes det ikke at finde rødlig perlemorsommerfugl og de dagaktive natsværmere jomfrubjørn og skovbjørn. De må derfor nok betragtes som forsvundne.

Det lykkedes heller ikke at finde arter som skovperlemorsommerfugl, brunlig perlemorsommerfugl eller engperlemorsommerfugl, som stadig var forholdsvist almindeligt forekommende i området 1970`erne. Det lykkedes at genfinde enkelte eksemplarer af dukatsommerfugl på 3 lokaliteter, men denne førhen ganske almindelig art er tilsyneladende tæt på at forsvinde fra de undersøgte skvområder. Af andre særlige fund skal nævnes to forekomster af grøn køllesværmer, en forekomst af pimpinelle-køllesværmer, en forekomst af okkergul pletvinge og to forekomster af det hvide w.

Tilbagegangen for vores dagsommerfuglefauna kendes fra hele Danmark og har især ramt arter, som er tilknyttet lysåbne løvskove som f.eks. gruppen af perlemorsommerfugle. Disse arter trives kun hvis der er større forekomster af forskellige arter af violer, som udgør som larvernes foderplanter. Der er dog færre og færre arealer i skovene som indeholder sådanne soleksponerede violbevokninger. De seneste årtiers intensivering, øget tilplantningsgrad og dræning har medført at soleksponerede, skovbryn, skovlysninger, skovmoser og skovenge er blevet sjældne biotyper i de danske skove. Samtidig plantes der tilsyneladende stadig tættere ud mod skovvejene, hvilket også fjerner ynglesteder og fører til isolation af små delbestande. Bestandene får dermed sværere ved at sprede sig fra en lokalitet, som måske er under tilgroning til en anden mere åben og velegnet lokalitet i nærheden. Når netværket af biotoper således forsvinder, er der større risiko for, at enkeltbestandene uddør pga. mere eller mindre naturlige årsager. F.eks. parasitangreb, regnfulde forår eller somre, sygdomsudbrud, prædation m.m.

Solbeskinnet skovvej ved Rævemoserne vest for Valdemarskilde Gods med bred rabat og frodig urteflora. Her flyver dukatsommerfugl stadig sammen med kejserkåbe. Foto: Peer Ravn

Liste over fundne arter 2012-2014

National rødliste status 2003-2008: EN=Moderat truet, VU= Sårbar, NT=Næsten truet

Regional rødlistestatus, Vestsjællands Amt 1999: V= Sårbar, R= Sjælden, X= Opmærksomhedskrævende
Grøn markering angiver supplement i rapportens 2. udgave. *: Fundet i 2015

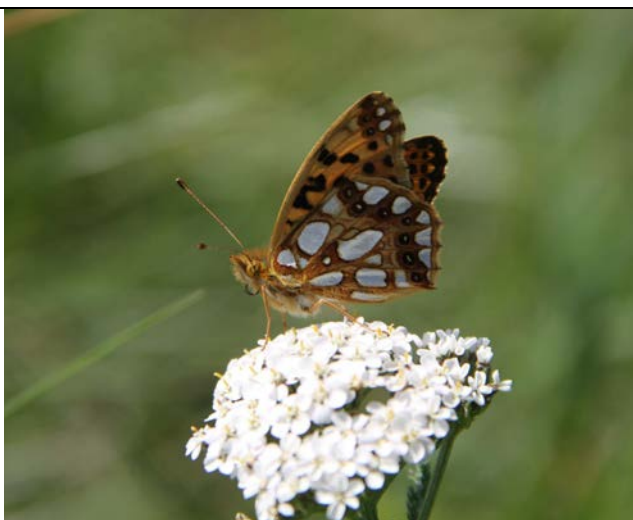
Art	Foto	National rødliste	Regional rødliste	A Nykob-bel	B Lorup	C Grøfte	D Bildsø	E Korsør Lystskov	F Stignæs Skov
Bredpander									
Streg-bredpande				+	+		+		
Stor bredpande				+	+	+	+	+	+
Hvidvinger									
Stor kålsommerfugl				+	+	+	+	+	+
Lille kålsommerfugl				+	+	+	+	+	+
Grønåret kålsommerfugl				+	+	+	+	+	+
Aurora				+	+	+	+	+	+
Citronsommerfugl				+	+	+	+	+	+
Takvinger									
Det hvide c			R	+	+	+	+	+	
Nældens takvinge				+	+	+	+		+
Nældesommerfugl				+	+	+	+	+	+
Tidselsommerfugl						+	+	+	+
Dagpåfugleøje				+	+		+	+	+
Admiral				+	+	+	+	+	+
Iris	Ja		R	+	+				
Perlemorsommerfugle									
Storplettet perlemorsommerfugl	Ja					+	+	+	
Kejserkåbe	Ja	EN	V	+	+	+		+	+
Pletvinger									
Okkergul pletvinge	Ja	VU	V				+		
Randøjer									
Skovrandøje				+	+	+	+	+	+
Engrandøje				+	+	+	+	+	+
Græsråndøje				+	+	+	+	+	+
Okkergul randøje				+	+		+	+	+
Vejrandøje			X				+		
Blåfugle									
Almindelig blåfugl			X	+	+	+	+	+	+
Rødplettet blåfugl							+		
Skovblåfugl			R	+	+		+	+	+
Lille ildfugl							+		
Dukatsommerfugl	Ja	NT	X	+	+				
Det hvide w	Ja	EN	X	+	+				
Guldhale		VU	V						+
Blåhale			V		+				
Køllesværmer									
Grøn køllesværmer	Ja	VU			+		+		
Pimpinelle-køllesværmer	Ja	VU					+		
Fempletet køllesværmer	Ja	VU					+		
Sekspletet køllesværmer	Ja	NT				+	+	+	+

Fotos af udvalgte arter

Iris. Foto: Lars Andersen.

Iris er en undtagelse fra den generelle tilbagegang for de danske dagsommerfugle. Iris har været i en meget positiv bestandsudvikling siden 1970´erne. Iris findes i løvskove i skovlysninger, langs skovbryn og skovveje i skovene øst for Slagelse og har sågar været på besøg i piletræet i forfatterens villakvarter i Slagelse østby i 2013. Den sky iris yngler på sejlepil og holder generelt til i trætoppene, og ses som regel kun når den er nede og suge til sig af "godterne" på f.eks. nylagte hestepærer eller hundelorte på skovveje.

Storplettet perlemorsommerfugl.

Foto: Peer Ravn.

Arten er sammen med Kejserkåbe, de 2 eneste perlemorsommerfugle, der stadig forekommer i Slagelse Kommune. Arten yngler på brakmarker, i skovlysninger og langs tørre soleksponerede skovveje. Larvens foderplante er violer og agerviol/agerstedmoder. Da agerviol er en pionerplante og ofte findes på braklagte marker, klarer storplettet perlemorsommerfugl sig langt bedre end andre af de danske perlemorsommerfugle

Kejserkåbe. Foto: Lars Andersen

Arten er almindeligt forekommende på skovenge, i lysninger og langs åbne skovveje i hele skovområdet mellem Slagelse og Sorø. Den forekommer også i Korsør Lystskov og i Stignæs Skov. Arten er set i hele monitoringsperioden på stort set alle de gamle løvskovslokalteter ved Slagelse, Korsør og Skælskør i flyvetiden fra ultimo juni til primo august. Der skal blot være godt med nektarplanter såsom tidsler, hjortetrøst og lignende. Kun i Bildsø Skov som er en yngre, lidt isoleret liggende skov, er der ikke gjort fund. Det er glædeligt med de mange fund, da kejserkåbe ellers har været i kraftig tilbagegang i slutningen af 1900 tallet!

Okkergul pletvinge. Foto: Bjarne Ravn

Larvernes foderplante er typisk lancetvejrbred. Her spinder larverne et fælles spind til beskyttelse mod fjender og elementernes hærgen. Okkergul pletvinge forekommer på blomsterrige overdrev og skovlysninger hvor de voksne sommerfugle især søger nektar på gule blomster som håret høgeurt. Forekomsterne ved Bilsø er formentligt den sydligste Sjællandske forekomst for arten, som har været i voldsom tilbagegang i gennem de sidste årtier.

Dukatsommerfugl. Foto: Lars Andersen

Arten fundet på 3 lokaliteter i skovene øst for Slagelse. Larven lever på rødknæ eller almindelig syre. Tidligere har arten været vidt udbredt over det meste af Sjælland.

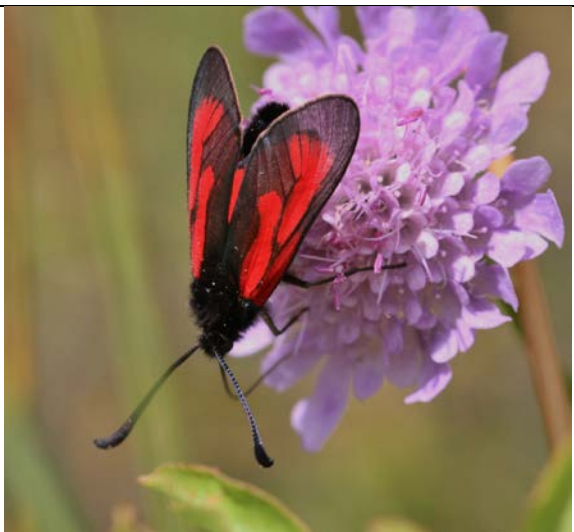
Det hvide w. Foto: Lars Andersen.

Arten blev fundet både ved Klarsø og ved Store Rævemose. Det hvide w har været i stærk tilbagegang i slutningen af 1900 tallet pga. elmesygen, som udryddede en meget stor del af de danske elmetræer. Soleksponerede elmetræer i skovbryn og i alléer er vigtige da elm er larvens foderplante. De voksne sommerfugle søger nektar på brombær, tidsler, knopurt osv.

Grøn køllesværmer. Foto: Peer Ravn.

Arten blev overraskende fundet ved Lorup. Grøn Køllesværmer forekommer stadig i de lysåbne, varme skovbrynspartier i Bildsø Skov. Grøn køllesværmers foderplante til larverne er syre og arten forekommer spredt på Sjælland på overdrev og tørrere engarealer.

Pimpinelle-køllesværmer. Foto: Peer Ravn.

Arten er nu meget overraskende fundet 3 steder langs Slagelse Kommunes kystlinie, henholdsvis ved Bildsø, Næsby og Bisserup. Larvens foderplante er skærmpflanzen pimpinelle. Arten forekommer spredt langs de vestsjællandske og nordsjællandske kystområder og på ganske enkelte indlandslokaliteter på Sjælland. Den er også kendt som minos-køllesværmer.

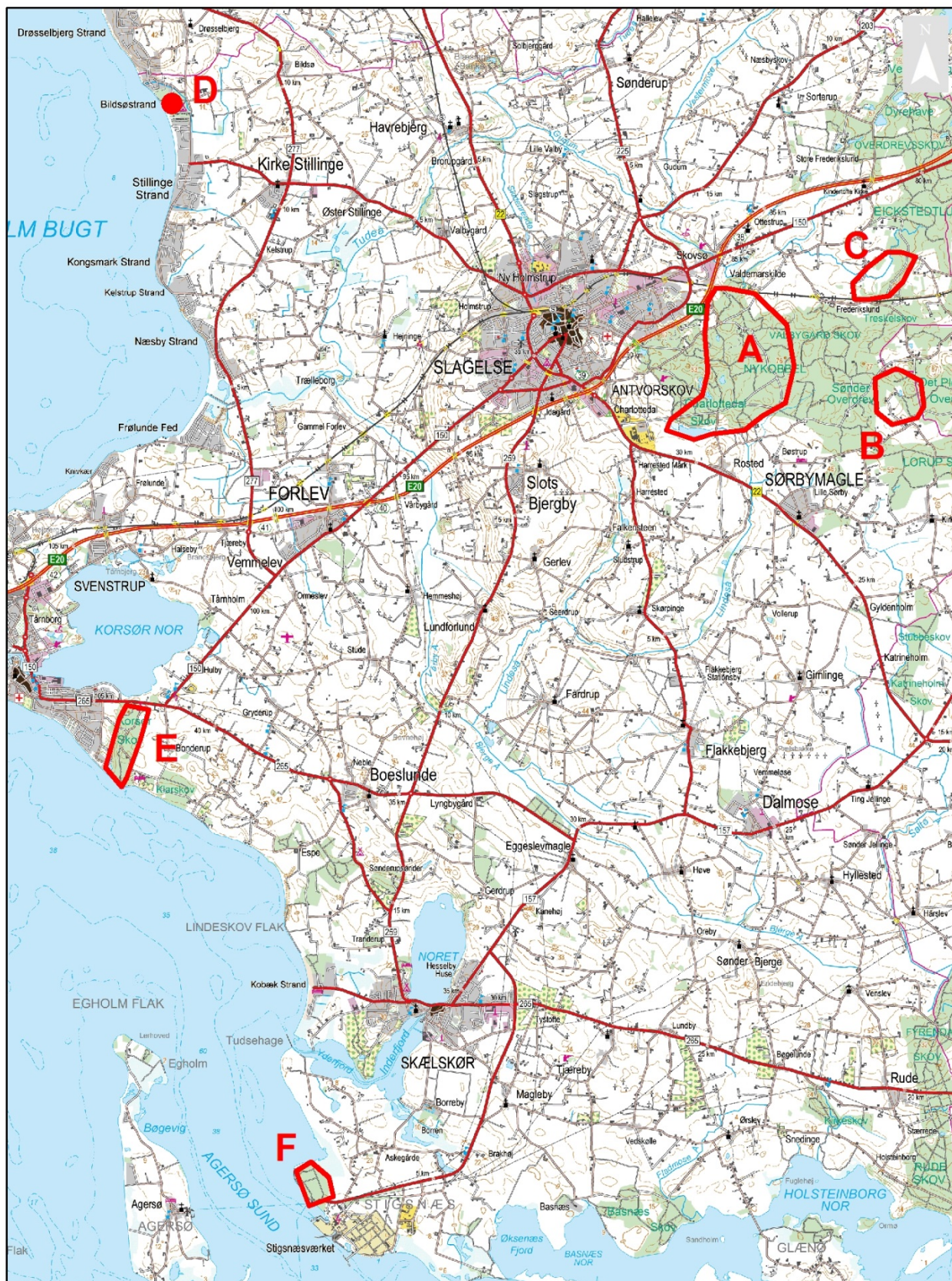
Fempletet køllesværmer. Foto: Peer Ravn.

Arten blev fundet i 2014 i Bildsø Skov. Fempletet køllesværmer bruger almindelig kællingetand som foderplante for larverne.

Sekspletet køllesværmer. Foto: Peer Ravn.

Arten er den mest almindelige køllesværmer art i Slagelse Kommune. Larverne af sekspletet køllesværmer lever på almindelig kællingetand, rødkløver, vejbred, høgeurt og andre planter af ærteblomstfamilien. Den ses hyppigst flyvende i juli og til midt i august.

Undersøgte skovområder 2012, 2013 og 2014

0 2.500 5.000 m

Topografisk kort: Styrelsen for Dataforsyning og effektivisering

Slagelse Kommune
Teknik og Miljø
Dahlsvej 3
4220 Korsør
www.slagelse.dk

Marts 2018
Copyright fotos: Peer Ravn og Lars Andersen med mindre andet er angivet
Feltregistreringer og beskrivelser: Amphi Consult v/Peer Ravn
Redaktion: Knud Henrik Larsen, Slagelse Kommune, Teknik og Miljø
Design: Teknik og Miljø/NFN
Tryk: Slagelse Kommune

